

A Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Jubileumi Tudományos Ülésszaka

VAS KÁROLY

Kertészeti és Szőlészeti Főiskola, Budapest

A kertészeti és szőlészeti tudományok hazai legmagasabb fokú (egyetemi rangú) oktatási intézménye idén ünnepelte centenáriumát.

A zöldség-, gyümölcs-, szőlő- és dísznövénytermesztési, terménytárolási és -feldolgozási, borszási tudományágakban jártas, a korszerű mezőgazdasági nagyüzemek vezetésére alkalmas kertézmérnökök képzését végző Főiskola 1963. szeptember 3. és 10. között tartott jubileumi ünnepségei a Főiskolai Tanácsnak a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében tartott ünnepi ülésével vették kezdetüket. Ezt az állam legfelső vezetésének képviselői, nagyszámú külföldi vendég, a hazai kertészet és a rokon szakmák kimagasló képviselői jelenlétében lezajlott ülést számos ünnepi momentum követte, melyek közül kiemelkedett a Főiskola Jubiláris Tudományos Ülésszaka.

A Tudományos Ülésszakon hat szekció-ülés keretében 64 előadás hangzott el, melyek a hazai és külföldi szakemberek élénk érdeklődését váltották ki. Műtán országunk fejlesztési terveiben a kertészet és szőlészet, valamint az ezek terményeit feldolgozó élelmézési iparágak kiemelten és együtt szerepelnek, lapunk olvasói részéről is érdeklődésre tarthatnak számot a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola jubileumi Tudományos Ülésszakának előadásai. Ezek a Főiskolán oktatott és művelt tudományágak területén elért eredmények egy kis részének bemutatásával kívántak betekintést nyújtani a Főiskolán a növénytani, kémiai, növényfiziológiai, állattani, növénykórtani, genetikai, mikrobiológiai, talajtani, földműveléstani, kertészeti géptani, filozófiai, politikai gazdaságtani és agrárgazdaságtani *alaptudományok*, valamint a zöldség-, a gyümölcs-, a szőlő- és a dísznövénytermesztés, a faiskolai termesztés és a mezőgazdasági növénytermesztés, a kerttervezés, a kertészeti növényvédelem, borsáztatás, élelmiszertechnológia és üzemszervezés mint *termesztési* ill. *termelési szaktudományok* területén jelenleg folyó, szerteágazó kutatásokba.

A Biológiai Szekció ülésén 15 dolgozat került bemutatásra és megvitatásra.

Kárpáti Zoltán a fajkeletkezés geobotanikai vonatkozásairól számolt be, az európai berkenyére vonatkozó kutatásai alapján. *Terpő András* a termesztett növényeknél a fajfogalom problémáiról szólott. *Görgényi Lászlóné* az erős és gyenge növekedésű *Prunus* alanyok szövettani vizsgálatával, *Tamássy István* az irányított nevelés egyes kertészeti növények tulajdonságaira gyakorolt hatásával foglalkozott. *Koleda István* a szőlővesszőben és rügyekben a nyugalmi időszak, alatt bekövetkező kémiai változásokról, a szénhidrát- (cukor-, keményítő-, hemicellulóz-) tartalom mennyiségi alakulásáról számolt be. *Migend Dezső* meggyhibridek értékelő vizsgálatának szempontjait tárgyalta egyrészt a fa, másrészt a termés tulajdonságaira kiterjedően. Több olyan hibridet sikerült előállítani, melyek a konzervipar szempontjából értékes tulajdonságokkal rendelkeznek (pl. gyümölcszín, sav-, cukortartalom vonatkozásában). *Barna Béla* a magyar görögdiñnyefajták néhány előnytelen tulajdonságának (a kései érésnek és a gyümölcsminőség változékonyságának) kiküszöbölésére irányuló nemesítési munkáról számolt be. Külföldi (szovjet) és magyar fajták keresztezésével sikerült a kitűzött célt megközelíteni. *Mozsár Kálmán* a sárgadiñnye fajta-heterozis nemesítése terén elért eredményeket és az itt felmerülő problémákat ismertette. *Tétényi Péterné* a fás növények nyugalmi állapotának a légzéssel és foszforanyagcserével való összefüggéséről számolt be. *Pejovics Bodgán* a mandula virágzásbiológiájával foglalkozott. *Bognár Sándor* a növényevő atkák és a kerté-

szeti üftetvények közötti biocönológiai kapcsolatok kérdését tárgyalta. *Hargitai László* a talajok nitrogénellátó képességére vonatkozó vizsgálatainak újabb eredményeiről számolt be. *Zsoldos László* előadása az elektrolitoknak a kertszeti talajokban előforduló felhalmozódásával, ennek káros hatásával és megakadályozásának módjaival foglalkozott. *Probockai Endre* a duzzasztott perlitnek a zárdugványok gyökereztetésére való felhasználásáról szölet. *Vas Károly* az ionizáló sugárzások penészgombák sejtjeire és azok pektinbontó enzimjeire gyakorolt hatását ismertette. *Aspergillus foetidus* törzsek esetén nedves állapotban történő besugárzás hatására a vizsgálatok szerint a citoplazmamembrán permeabilitása aminosavakra nézve megnövekedett, polialakturonázra nézve nem változott. Száraz állapotban besugárzott micéliumban permeabilitásváltozás aminosavak tekintetében sem következett be. Géliszűrő technikával a micéliumok által kiválasztott enzimkomplex a kísérő anyagoktól részlegesen elválasztható. E kísérő anyagoknak a polialakturonázok sugárérzékenységet befolyásoló tulajdonságaira sikerült némi fényt deríteni.

A Zöldségtermesztési és Mezőgazdasági Növénytermesztési Szekció ülési programján 14 előadás szerepelt.

Somos András és *Tarjányi Ferenc* a vetésforgó rendszereknek a zöldség-növények terméshozamára gyakorolt hatását, *Somos András* és *Filius István* a műanyagoknak a korai zöldségtermesztésben való felhasználását ismertette széleskörű kísérleti bizonyítékok alapján. A műanyagfóliával történő takarás ill. ennek talajmelegítéssel való kombinálása igen nagy jelentőségű a koraiság, a terméshozam, a termelés gazdaságossága szempontjából. A korai paprikatermesztés optimális elhelyezése irányelveivel *Somos András* és *Turi István* előadása foglalkozott. Az egyes termesztőközterek összehasonlító vizsgálata révén a konzerv- és paprikaipar jövő telepítési tervei szempontjából is nagy jelentőségű megállapításokra jutottak. A paprikanövény vízforgalmának növényélettani és zöldségtermesztési szempontjai képezték *Somos András* és *Tarjányi Szovány Zsuzsa* előadásának témáját. *Angeli Lambert* az ún. csokros paprika fajták előállítására irányuló nemesítési munka eddigi, biztató eredményeiről és a kitűzött feladatokról adott tájékoztatást. *Koródi László* a paradicsomtermesztés szempontjából nagy jelentőségű, új palántanevelési módszerről számolt be. *Karai János* előadása a talajfűtés alkalmazásának technikai, gépészeti lehetőségeit és módjait tárgyalta. *Szabó István* a tőszámmal kapcsolatos, a silókukoricatermesztés gazdaságosságának fokozására irányuló kutatásainak eredményeit ismertette. *Papp Klára* egyéves kultúrnövények intenzív kezdeti fejlődését elősegítő tényezőket vizsgált behatóan. *Kaszonvi Sándor* a dinnye fuzáriumos hervadásával és a védekezés lehetőségeivel foglalkozott. *Glits Márton* vizsgálatai a babfajták kolletotrihumos fenékedéssel szembeni ellenállóságra irányultak. *Farkas Károly* az aldrin és dieldrin növényvédőszernek a zöldségtermesztésben mutatózó lehetőségeit mérlegelte saját kísérletek alapján. A zöldségtermesztés üzemeni szempontjaival két előadás foglalkozott. *Sólyom Lajos* az üveg alatti termesztés szervezési problémáit fejtegette a budapesti termelőszövetkezetek vonatkozásában, *Hankó Mihály* a jászberényi járás nagyüzemi zöldségtermesztésének alakulását elemezte.

A Disznótermesztési és Kertépítés Szekció keretében 11 előadás hangzott el.

Domokos János a szárazgazdálkodásnak a disznótermesztésben játszott szerepét ismertette. *Nádasi Mihály* a *Juniperus communis* változékonyságával és szaporításával, *Incze Ferenc* a fénynek és a hőnek a *Chrysanthemum* hajtásnövekedésére és bimbóképződésére gyakorolt hatásával foglalkozott. *Nagy Béla* dolgozata a táplálékos tőzegkultúrákról, *Sipos Elek* előadása – hazai Sorbus klónok értékelési metodikájáról szölet. *Dobos Mária* különböző talajtakarási módok-

nak a *Gladiolus* gumókra kifejtett hatását ismertette. *Ormos Imre* a magyar kerttervezés 100 éves múltját, jelen helyzetét és jövő, nagyszabású terveit vázolta. *Mocsényi Mihály* a várostervezés zöldterületi vonatkozásaival, *Mezey Ferenc* a kertépítési és karbantartási munkák gépesítésével foglalkozott. *Balogh András* a díszkerti növények szimbolikus jelentés-tartalmának kialakulásáról, *Csöti László* pedig fürdők zöldterületrendezési problémáiról szólott.

A **Gyümölcsstermesztési Szekció** 6 dolgozata közül *Porpáczy Aladár* előadása a magyar gyümölcsstermesztés 100 éves történetét foglalta össze. *Boros Rezső* a talajművelés és a tápanyagutánpótlás kérdéseit vizsgálta a nagyüzemi alma-stermesztésben. *Gyűrő Ferenc* a termőkaros orsó és a gyümölcsössvény üzemeltetésének termeszti és fiziológiai vonatkozásait tanulmányozta a hagyományos, vadalanyú, közepes törzsű almagyümölcsösök mellett. Kimutatta az említett intenzív művelésmódok előnyeit, alkalmazásuk optimális körülményeit. *Fekete Zoltán*, *Horn Ede* és *Zsoldos László* gyümölcsök talajvédelmének problémáit, az erózió elleni védelem lehetőségeit világította meg néhány meredek gyümölcsösben végzett vizsgálatok alapján. *Tóth György* a földközítengeri gyümölcslégy hazai meghonosodásának kérdésével foglalkozva, arra a megállapításra jutott hogy a narancssal és banánnal történt fertőzések ellenére a meghonosodás nem következett be, a védekezés nem jelent nagy problémát. *Kopcsó István* a gyümölcs-termelésünk fejlesztését szolgáló beruházások gazdaságosságát vizsgálta.

A **Szőlőtermesztési és Borászati Szekció** ülésein 12 előadás hangzott el.

Kozma Pál és *Polyák Dezső* a talajban levő tápanyagok mennyiségének és arányának a szőlőnövény tápanyagforgalmára (N-, P-, K-, B-) gyakorolt hatását a levélanalízis módszerével vizsgálta. Megállapították, hogy egyes fajták rendellenes virághullását a talaj bórhiánya okozza. *Csepregi Pál* újabb tapasztalatokról számolt be a nagyüzemi metszési és tökművelési módszerekkel kapcsolatban. *Zilai János* előadása a szőlőoltványtermesztés korszerűsítésének néhány biológiai és technikai tényezőjéről szólt. Sz. Nagy László és Glits Márton a Botrytis cinerea és a szőlővesszőn okozott kártétellel foglalkozott. *Dobray Endréné* és *Vas Károly* előadása a csemegeszőlő tárolási idejének vegyszerekkel történő meghosszabbítására irányuló kísérleteket ismertetett. A kéndioxidos és formaldehid gázkezelés mellett az ammóniás gázkezelés is alkalmasnak mutatkozott a tárolási idő megnyújtására. A különböző hőmérsékleteken végzett mérések alapján a romlási és az apadási súlyvesztesség hőmérsékleti együtthatója (Q_{10}) 1,2 és 3,7 között mozgott, kezelésmódtól függően. *Dezső Imre* a homoki szőlőtermelés gépesítésének gazdaságosságát, *Lammel Kálmán* a hegyvidéki szőlők művelésének gépesítési feltételeit vizsgálta. *Gombkötő Géza* vörösbort adó szőlőfajtáink szinanyagairól tartott előadást. 8 szőlőfajta bogyóinak antociánjait, ezek aglikonjait és cukorkomponenseit azonosította papírkromatográfiával. Adatai alapján a szinanyagok papírkromatográfiája révén különbséget lehet tenni az egyes szőlőfajták között. A kromatogrammok félkvantitatív értékelésére extinkcioregisztáló készüléket (ERI 10) használva, jellegzetes görbéket lehet nyerni, amelyek segítségével a szinanyagösszetétel különbözősége jól érzékelthető. *Rakcsányi László* a borászati melléktermékek nagyüzemi felhasználásának lehetőségeit ismertette. Kitért a szőlőtörkölyben maradó, hatalmas mennyiségű must ésszerű felhasználásának (sűrített must, borpárlat), továbbá a mag és a héj szőlőmagolajra ill. cserzőanyagra való feldolgozásának népgazdasági jelentőségére. A borseprő feldolgozása révén seprőpárlat, borkó, vagy aminosavkeverék nyerhető. *Kádár Gyula* az alföldi borok korszerű technológiájának kidolgozásával foglalkozott. Az éghajlati adottságok és talajviszonyok miatt az Alföldön gyakran fellépő káros savszegénység miatt a szőlők rekonstrukciója során bizonyos fajtákat (Kékfrankos, Oporto, Ezerjő, Hárslevelű, Furmint) előtérbe kell helyezni. A glükóacidimetrikus mutatószám a szüretkor 22–34 között kell legyen. A biológiai almasavbomlás elkerülése érdekében kellő mérvű kénezés

nyújtja a legjobb védelmet. Az illat, zamat és üdeség megőrzése érdekében helyes a mustot erjedés előtt szeparálással, szűréssel, derítéssel megtisztítani, mert így az erjedési hőmérséklet maximális értéke 4–7 C°-kal csökkenthető, ami nagyméretű erjesztőtartályok esetén különösen jelentős. *Eperjesi Imre* a kénessav alkalmazásának újabb irányelveiről szólva, hangsúlyozta a gondos – kémiai ellenőrzés mellett – kénezés nagy fontosságát. A friss, üde jelleg megőrzésének feltétele a feldolgozás folyamán a szőlőlé és bor redoxpotenciáljának alacsonyan tartása. Döntő jelentőségű – oxidációgátlás és mikrobatartalom csökkentés szempontjából egyaránt – a szabad kénessav koncentrációja. Ennek helyes értéke általában 20 és 40 mg/l között mozog. *Malya Ernő* az oxidáció elleni védekezéssel foglalkozott a szőlőfeldolgozás során. A kénessav és az aszkorbinsav kombinált alkalmazása hasznosnak látszik több esetben. A kénessav mindenesetre – mikrobagátló hatása miatt – nem közbőlhető ki a borkészítési műveletek sorából.

A Politikai Gazdaságtani Szekció 6 előadásából *Pilliss Pál* dolgozta a föld-hasznosítási optimumokról szólott és a téma matematikai megfogalmazásából kiindulva, mérlegelte a választható vizsgálati metodikákat. *Zsarnóczai Sándorné* a termelészövetkezetek tagok anyagi érdekeltsége megteremtésének kérdéseivel foglalkozott. *Nemes István* előadásában a termelészövetkezetek fejlesztésére és megszilárdítására hozott intézkedéseket ismertette egy pestvidéki termelészövetkezet példáján. *Födelmesi János* „Tokajhegyalja munkás- és parasztmozgalmairól a két világháború között”, *Kovács Sándor* „A Közös Piac országainak Afrika-politikája” címmel tartott előadást. *Erdélyi Lajos* a tudomány közvetlen termelőerővé válásának néhány filozófiai problémájáról szólott.

A Kertészeti és Szőlészeti Főiskola jubileumi Tudományos Ülésszaka igen sok látogatót vonzott. A szekció-ülésekre általában az élénk vita volt jellemző. A hazai szakembereken kívül a külföldiek is nagy érdeklődést tanúsítottak a Főiskola tudományos problémái, eredményei iránt és megelégedésüknek adtak kifejezést a Főiskola Tangazdaságában látottak felett is. Az a tudományos bázis, amit a Főiskola oktatási és kutatási apparátusa jelent, és amelynek színvonalát a Tudományos Ülésszak mutatta be, a biztosítéka a fennállásának második évszázadába lépő felsőfokú kertészképzés előtt álló hatalmas fejlesztési feladatok sikeres megoldásának.